

De neoliberale logica doorprikt

In het huidig maatschappelijk debat over onderwijs zijn er een aantal dominante visies en tendensen. Zij bepalen in grote mate het discours over onderwijs en sijpelen vaak door in het beleid wanneer er naar remedies wordt gezocht voor de grote uitdagingen. Maar is het allemaal wel zo eenvoudig als het wordt voorgesteld? En spelen er geen verborgen agenda's met minder nobele doelstellingen mee? In dit eerste deel werpen we een kritische blik op een aantal fundamentele denkbeelden en ontwikkelingen.

De economische finaliteit van onderwijs

Leren is niet iets dat specifiek is voor de school. Mensen leren overal en altijd. Maar het schoolse leren is een specifieke vorm van leren. Kinderen leren wel iets op school – taal, wiskunde, wetenschappen, bewegen, ... – maar de essentie is dat ze leren om zich op iets toe te leggen, iets met aandacht en van nabij te bekijken, om ergens in door te dringen, om iets te oefenen. Dat is een vaardigheid die ze hun hele leven zullen meedragen en die hen in staat zal stellen om in onze wereld op een kritische, bewuste en zinvolle manier te leven en te werken. Vandaag zien we dat mensen graag een onmiddellijke finaliteit toekennen aan "leren" en dat het schoolse leren in onderwijs zijn specificiteit verliest. Sinds het begin van de twintigste eeuw wordt kennis immers steeds prominenter aangeduid als een substantiële factor in de hele economische groei. "Levenslang Leren" staat daarbij steeds meer centraal. Niet alleen in de school maar ook daarna en daarbuiten.

Levenslang Leren betekent dan eigenlijk "levenslang bijscholen" en krijgt een duidelijke economische relevantie. Tegelijkertijd wordt leren, in die meer enge betekenis, steeds nadrukkelijker centraal gesteld als het ultieme doel van onderwijs. Onderwijspedagoog Gert Biesta toonde dit in zijn onderzoek uitvoerig aan. Lesgeven is geherdefinieerd tot het ondersteunen en faciliteren van (iets) leren. Leerlingen worden vaak aangeduid als "lerenden", beleidsmakers hebben de mond vol van levenslang leren. Leren wordt gezien als iets onvermijdelijk, en zelf-evident, maar de veranderde focus hierop is relatief recent. Dat verarmt niet alleen de essentie van ons onderwijs. Het probleem is ook dat leren enerzijds een procesmatige term is – het is nooit af – en anderzijds, zoals het nu gedefinieerd wordt, sterk de nadruk legt op

het individu, op de persoonlijke ontwikkeling.

De logica van dat soort leren legt de focus op de eigenheid van het kind. Dat is op zich een goede evolutie, maar er is een keerzijde aan die personalisering. Het versterkt de responsabilisering. Leren wordt ook de verantwoordelijkheid van het individu dat daartoe in een school, bedrijf, ... genoeg kansen krijgt die hij of zij dan maar moet grijpen. Succes of falen hangt dan quasi volledig af van de inzet van het individu zelf. Verzachtende omstandigheden kunnen niet meer ingeroepen worden. Het kind, de lerende, wordt op zichzelf terug geworpen.

Economische invloedssfeer

Mede door die nadruk op succes en falen komt het onderwijs steeds meer in de economische invloedssfeer terecht. Het onderwijsproces wordt geherdefinieerd als economische transactie, waarbij de leerling gezien wordt als consument, de leraar als leverancier en onderwijs als handelswaar. Dit past binnen een

breder neoliberal discours, dat gekenmerkt wordt door een duidelijke economische kwalificatie: termen als kapitaal, leer-winst, efficiëntie en responsabilisering staan centraal. Onderwijs wordt duidelijk ondergeschikt aan economische belangen en wordt steeds meer verantwoordelijk gesteld voor haar (gemeten) uitkomsten. Niet voor niets is één van de terugkerende klachten over het onderwijs en de school dat ze onvoldoende afgestemd zijn op de arbeidsmarkt. Het onderwijs krijgt zo als voor-naamste functie de globale economie te voorzien van flexibele arbeidskrachten. Het is dan niet meer dan een socialisatieproces overgoten met een economisch sausje. Moet onderwijs in economische termen begrepen worden? Het kan volgens ons in ieder geval niet de essentie van onderwijs zijn. Door het te definiëren als een economische transactie, wordt de professionaliteit van de leraar ondergraven, en de essentiële inhoud en het doel van het onderwijs naar de achtergrond gedrongen. De leraar wordt in een uitvoerend keurslijf gedwongen waarin hij zelf geen zeggenschap heeft. Het “waarom” van het onderwijs, de zoektocht naar wie je bent (subject- of persoonsvorming) verdwijnt in het streven naar steeds meer efficiëntie en kwaliteit. De leraar die in vrijheid en veiligheid en vanuit eigen expertise en betrokkenheid de vorming van kinderen op zich neemt, wordt een vervelend obstakel. Als onderwijsvakbond verzetten wij ons tegen deze visie. Ze houdt een groot gevaar in voor de kwaliteit van het onderwijs. Onze maatschappij, onze scholen en vooral onze kinderen hebben nood aan leraren die vanuit een onderwijs-specifieke visie op leren en professionaliteit de handschoenen opnemen om voor alle kinderen kwaliteitsvol onderwijs waar te maken.

Gevaar voor commercialisering

Door onderwijs te definiëren in economische termen, wordt het ook veel gevoeliger voor commercialisering. In de neoliberale logica is de hele wereld een markt, en onderwijs vormt hierop geen uitzondering. De afzetmarkt voor onderwijs-

firma's is bovendien enorm. Wereldwijd wordt er gestreefd naar een alfabetisering van alle kinderen. Hier liggen kansen genoeg om van onderwijs een winstgevend business te maken. Hoewel België en Vlaanderen, zeker in vergelijking met Angelsaksische landen, redelijk gespaard zijn gebleven van de ergste uitwassen van het neoliberale systeem, valt het niet te ontkennen dat er ook hier een reëel gevaar is voor verdere commercialisering, met alle gevolgen van dien. Niet dat het onderwijs binnen afzienbare tijd zal geprivatiseerd worden. Daar is geen politiek noch een publiek draagvlak voor. Maar zoals we al aangaven, is er wel een duidelijke management logica in het onderwijs geslopen, waardoor de nadruk meer en meer komt te liggen op efficiëntie, doelmatigheid en meetbaarheid, en minder op waar het in het onderwijs eigenlijk om zou moeten gaan: het onderwijzen en in de wereld brengen van kinderen als onafhankelijke, kritisch denkende personen.

De leraar: lightversie van de manager?

De opgang van markt- en management denken zit echter niet alleen in het beleid. Zowel privatisering als commercialisering gebeuren ook via meer subtiele kanalen, zoals het stijgende belang van de educatieve uitgeverij die leerboeken en leerlingvolgsystemen op de markt brengen. Uitgeverijen zijn commerciële organisaties, die in de eerste plaats

winst willen maken. Een goed voorbeeld hiervan zijn de invulboeken. Ze schuiven het educatieve en onderwijskundige – ook hier – naar het tweede plan. Van leraren wordt verwacht dat ze het script dat bij de leerboeken hoort, strikt volgen. De professionaliteit van de leraar wordt verder uitgehold, en verengd tot het efficiënt overbrengen van skills, kennis en competenties. De leraar wordt een soort lightversie van de manager, zonder veel input over wat hij/zij al dan niet mag doen, maar die wel verantwoordelijk gesteld wordt voor de uitkomsten. Onder het mom van professionalisering wordt de leerkracht hier in feite gedeprofessionaliseerd. Ook de invloed die online platformen zoals smartschool of schoolonline hebben op het evalueren van leerlingen én leraren, mag niet onderschat worden.

De leraar als coach

Privatisering en commercialisering komen dus niet altijd even openlijk voor. In dat geval spreken we van sluipende privatisering/commercialisering, en dat is een evolutie die we ook in Vlaanderen zien. Steeds meer zaken die indirect verband houden met onderwijs, zoals bijvoorbeeld de maaltijden, leerlingenvervoer, de schoolgebouwen zelf, komen in handen van commerciële bedrijven. Ook na- of bijscholing wordt in zekere – en stijgende – mate een privé-aangelegenheid, die zich steeds meer onttrekt aan enige vorm van maatschappelijke controle. Organisaties als Teach For All (of

“Ik kom op veel plaatsen en soms zeggen collega's mij: in ons land is er geen privatisering. Dan zeg ik: werkelijk? Je merkt het misschien niet. En zelfs als je gelijk hebt, is het een kwestie van tijd. Het is belangrijk dat je de analyse maakt, dat je kijkt naar privatisering en de mate waarin het fenomeen zich voordoet in je land. Zorg ervoor dat het niet geleidelijk aan gebeurt. Zorg dat je niet overvallen wordt door de tsunami. Begin nu aan die analyse, een analyse die voortvloeit uit een diepgaande betrokkenheid.”

(Angelo Gavrielatos, Education International)

“Het gevaar is niet denkbeeldig dat het curriculum bepaald wordt door de uitgeverijen. Ze hebben hun invloed op leraren basisonderwijs en op hogescho-
len, heel wat uitgeverijen gaan daar ook nascholing
aan koppelen. Die privatisering komt hier wel tot
uiting.”

(uit inspiratiesessie)

Teach For Belgium) of Flanders Synergie bijvoorbeeld – twee belangrijke spelers op het vlak van nascholing – zijn georganiseerd in de vorm van een vzw. Dat biedt de banken en bedrijven die hen steunen niet alleen een tax shelter, maar ook de mogelijkheid om publieke erkenning en sociale geloofwaardigheid te verkrijgen doordat ze ogenschijnlijk filantropische initiatieven steunen. Dat houdt weliswaar geen directe privatisering in, maar legt de weg open voor verdere commercialisering. Het bereidt de geesten van de mensen (de publieke opinie) voor op mogelijke verdere stappen waarbij stilaan wat door de overheid georganiseerd wordt als log en inefficiënt beschouwd wordt en wat door hippe en dynamische organisaties als Flanders Synergie gebeurt het aura krijgt van toekomstgericht, flexibel en efficiënt. Het is dan maar een kleine stap naar het oprichten van privéscholen, gerund door managers, die dankzij sponsoring of kapitaalcrachtige ouders onderwijs verstrekken in prachtige klaslokalen, die personeel aanstellen dat niet eens een pedagogisch diploma hoeft te hebben. Door een korte omscholing voelt het zich al snel bekwaam

aan de hand van uitgeschreven scripts kinderen op een efficiënte manier de nodige kennis en vaardigheden bij te brengen zodat ze hoog scoren op gestandaardiseerde testen. De leraar wordt een “coach” die vooral “skills” moet aanleren. Het lijkt een karikatuur. Hopelijk blijft het dat ook. Maar als onderwijsvakbond kunnen we het ons niet veroorloven om de gevaren van deze evolutie niet aan te kaarten. Daarvoor ligt de kwaliteit van het onderwijs voor alle kinderen ons te nauw aan het hart.

De pseudo-zekerheid van onderwijsprocessen

Wereldwijd wordt er naar gestreefd om voor alle kinderen gratis kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden. De school is er dus voor iedereen, om daar in vrijheid aan zichzelf te werken en een bestemming in de wereld te zoeken. In die zin heeft de school ook een radicaal en zelfs potentieel revolutionair karakter. Door aan iedereen de vrije ruimte te geven om te studeren en te oefenen, zet de school indirect de bestaande orde op het spel. Dat is net ook de reden waarom bepaalde fracties in

onze samenleving de school in toenemende mate willen sturen. Want de school moet functioneel zijn, voorbereiden op de arbeidsmarkt, burgerzin bijbrengen. De resultaten moeten controleerbaar zijn. Dit kan door voorwaarden op te leggen of gestandaardiseerde testen op te leggen, maar ook door de efficiëntielogica op te dringen. Efficiëntie rijmt vaak niet met vrijheid, en vooral niet met risico.

Door de responsabilisering die samengaat met de personalisering van onderwijs, en de nadruk die gelegd wordt op efficiëntie, tracht men al het risico uit onderwijs te halen. Onderwijs moet voorspelbaar worden. Maar zoals Biesta laat zien, is risico net de kracht van onderwijs. Niet het risico dat leerkrachten niet in staat zijn om hun leerlingen voldoende te motiveren of anderszins falen, maar een risico dat bestaat omdat onderwijs een ontmoeting is tussen mensen, geen perfect voorspelbare interactie tussen robots. Leerlingen zijn geen dingen die moeten gedisciplineerd worden, maar personen die op weg moeten gezet worden. Wanneer onderwijs volstrekt voorspelbaar zou zijn, zou het een volledig procesmatig iets worden, waaruit al het relationele – en dus menselijke – verdwenen zou zijn. De onderwijspedagogische weg mag dan niet de snelste of de zekerste zijn, het kan zelfs een behoorlijk frustrerende zijn, maar het is de enige echt duurzame weg; een weg die onderwijs niet reduceert tot een voetnoot in een economisch proces. Hieruit volgt dat niet het praktische leren op zich centraal moet staan in onderwijs, maar de onderwijspedagogische relatie. Onderwijs is het in de wereld laten komen van de leerling als vrije persoon. Dit komt niet neer op simpele zelfexpressie van de leerling, maar vraagt een actief ingrijpen van de leraar. Het gaat om

Neoliberalisme

In het neoliberalisme staan de volgende principes centraal:

- (1) groei is de voornaamste doelstelling van economisch beleid;
- (2) vrijhandel wordt gezien als voordelig voor alle landen;
- (3) de publieke sector wordt beschouwd als fundamenteel inefficiënt en moet worden teruggedrongen;
- (4) de verdeling van goederen en diensten vindt zo veel mogelijk plaats via de markt.

De uitvoering van deze ideeën wordt gekenmerkt door privatisering van overheidsdiensten, bezuinigingen op sociale voorzieningen en deregulering van de financiële en andere sectoren.

verantwoordelijkheid opnemen zonder te weten voor wie je verantwoordelijk bent. In de woorden van Biesta: "Verantwoordelijkheid nemen voor de singulariteit van kinderen en jongeren, voor de uniciteit van deze leerling en deze student, is geen kwestie van koele berekening". Kinderen de mogelijkheid geven zelfstandige personen te worden, betekent openstaan voor nieuwe en andere manieren van mens-zijn. Dat betekent niet dat elke vorm zomaar aanvaard moet worden, wel dat het niet mogelijk is om dit volledig te controleren.

Het te grote belang van big data

De invoering van Programme for International Student Assessment (PISA) - die internationaal 15-jarigen test op leesvaardigheid, wiskundige en wetenschappelijke getuigenheid - kan je zien als het begin van een soort revolutie in het denken over onderwijs. De roep om gestandaardiseerde testen om de resultaten van onderwijs transparant en beheersbaar te maken, neemt ook in ons land toe. Men gaat er dan van uit dat zulke testen niet alleen correct weergeven hoe goed leerlingen het doen, maar ook - indirect - hoe goed de leraar en de school het doen. We willen immers weten en dus meten of leraren en school wel de gewenste doelstellingen behalen. Onderzoek stelt echter duidelijk dat deze testen nooit het hele plaatje vatten. Ze leveren vooral "big data" op: gigantische datasets, cijfergegevens, die verzameld worden door bedrijven die daarin gespecialiseerd zijn. Denk bijvoorbeeld aan de resultaten van PISA. Computerprogramma's verwerken de cijfers en analyseren. De cijfers en grafieken geven correlaties aan, dingen die toevallig of niet toevallig tegelijkertijd voorvallen. De data

worden vaak gebruikt om een toekomstige ontwikkeling te voorspellen of een waarschuwing te geven over bepaalde evoluties. Natuurlijk hebben testen als PISA met al hun big data hun nut bewezen. Ze helpen ons bij grote onderwijsvormingen en informeren ons over correlaties die in het verleden voorkwamen. Maar, zo zegt de Finse onderwijsdeskundige Pasi Sahlberg, om het onderwijs en het leren echt te verbeteren, moeten we meer aandacht hebben voor de small data. Small data zijn kleinere sets van data die opgetekend worden door mensen, bijvoorbeeld leraren in een klas of inspecteurs op doorlichting. Small

data worden speciaal verzameld om de oorzaken te vinden van bepaalde vragen. Waarom studeren zo weinig meisjes wiskunde, bijvoorbeeld. De interpretatie gebeurt door mensen die er over in gesprek gaan met elkaar. Small data worden vooral gebruikt om te begrijpen wat er vandaag gebeurt. Ze verschuiven de aandacht op onderwijs. Ze kijken niet naar grote algemene tendensen maar naar de diversiteit en de schoonheid die in elke klas te vinden is en naar de oorzakelijke verbanden die small data bloot leggen. Als we er als leraren niet in slagen om het cruciale belang van small data voor de ontwikkeling van ons onderwijs te

Professioneel = efficiënt?

Professioneel zijn wordt al te makkelijk herleid tot 'efficiënt' zijn. Dit lijkt eenvoudig en dus aantrekkelijk. En wie kan nu tegen efficiëntie zijn? Maar eenvoud siert niet altijd. Wereldwijd zien we verontrustende gevolgen van dit 'efficiëntie'-denken:

- De aanval op het statuut van ambtenaren waardoor ook voor leraren zekerheden wegvallen en pensioenen aangetast worden. In Engeland heeft een minister verkondigd dat excellentie in de publieke sector alleen realiseerbaar is als er "discipline heerst en mensen bang zijn" om hun baan te verliezen. Efficiënt? Er is geen bewijs dat minder zekerheid leraren beter maakt. Dit is niet de weg die we moeten bewandelen.
- De commissies in verschillende Amerikaanse staten die formules bedenken om leraren te betalen naargelang hun prestaties (= de resultaten van hun leerlingen). Niet alleen in de VS wordt zo gedacht. Efficiënt? Het gaat regelrecht in tegen psychologisch onderzoek waaruit blijkt dat een financiële resultaatgerichte beloning alleen de prestaties bevordert in minder veeleisend werk en niet in een ingewikkeld beroep als dat van de leraar. Bovendien vormt deze aanpak voor deskundige leraren een stimulans om 'lastige' leerlingen en 'moeilijke' klassen te vermijden, uit angst voor lage testresultaten.
- Ideeën om lesgeven 'eenvoudiger' te maken: minder eisen stellen aan het oordeelsvermogen en de professionaliteit van leraren, zodat ook minder gekwalificeerde mensen les kunnen geven. Bied minder leergebieden aan, zet vaker technische hulpmiddelen in, schrijf voor wat leraren moeten vertellen en in welke volgorde, stem de les af op de toets ... Efficiënt? Zodra je dit doet, ben je de instructie aan het standaardiseren, behandel je leraren louter als doorgeefluiken van wat anderen hebben bedacht en beperk je leraren in hun vermogen om in te spelen op de verschillende behoeftes van de leerlingen. Als dit het soort onderwijs is dat je wilt, hoeft het helemaal niet veel tijd (en middelen) te kosten om mensen hiervoor op te leiden. Je kunt de lerarenopleidingen in het hoger onderwijs vaarwel zeggen en alternatieve (goedkopere) en kortere routes op weg naar lesbevoegdheid introduceren. Dit kan niet de juiste weg zijn. Goed onderwijs is nooit een louter technische kwestie van het inzetten van de juiste middelen om de opgelegde doelen te bereiken.

bewijzen en te gebruiken, zouden we op een dag in de nabije toekomst wel eens moeten concluderen dat ons onderwijs volledig in handen is van big data, big business en schimmige correlaties en dat de onderwijzer zelf de controle over het beroep verloren heeft.

Het concept van professionalisme heeft in de loop der jaren meerdere betekenisveranderingen ondergaan, maar wordt in het spreken over onderwijs - en door leraren zelf - nog altijd gezien als iets inherent positief. Iedereen wil een professional zijn en dus roept iedereen ook luid om meer tijd en ruimte voor professionalisering, vaak zonder stil te staan bij het karakter ervan.

Toch
zijn er best
wat vraagtekens te plaatsen bij
de huidige betekenis van professio-
nalisering. Vaak komt het vooral
neer op een vorm van responsabili-
sering van de leraar, die verant-
woordelijk wordt gesteld voor de
leerresultaten en vaardigheden van
de leerlingen. Professionaliteit
wordt herleid tot het beantwoorden
aan extern opgelegde standaarden.
Je bent professioneel wanneer je je
bepaalde technieken en vaardighe-
den eigen gemaakt hebt, wanneer je
bepaalde nascholingen hebt gevolgd
die garant kunnen staan voor je ex-
pertise-opbouw. Die visie is geba-
seerd op ideeën die zijn overge-
waaid uit managementstudies en
economie en past perfect in de neo-
liberale marktlogica, die de laatste

decennia ook steeds meer op het onderwijs wordt toegepast. Door die eenzijdige focus op efficiëntie en doelmatigheid groeit professionalisering in de huidige context meer en meer uit tot een vorm van (zelf)-controle. Het overleggen met collega's, het discussiëren over praktijken en ideeën, het dagelijks zoeken naar de juiste aanpak in diverse omstandigheden, wordt veel minder onder de noemer professionalisering gevat.

Zo dreigt het gevaar dat zelfstandig denken en doen, alles wat nog maar naar risico ruikt, gemeden wordt, en dat de leraar herleid wordt tot een "factor" in een "proces", iemand die in bijscholingen allerhande kennis en praktijkvoorbeelden opneemt om er quasi blindelings mee aan de slag te gaan.

De rode draad in de neoliberale visies en ontwikkelingen is dat ze de leraar steeds minder centraal stellen in het onderwijsproces. Leraren dreigen op die manier te verworden tot uitvoerders van 'onderwijsstandaarden' die op een hoger niveau door de eigenlijke 'experten' worden vastgelegd. Het COV verzet zich tegen deze evolutie. Het is ervan overtuigd dat de remedie voor veel van de hedendaagse uitdagingen in het onderwijs er juist in bestaat de leraar terug centraal te stellen en hem terug meer professionele autonomie te geven.

Bosbessenijs

Jamie Vollmer was CEO van een roomijsbedrijf, wiens bosbessenijs door People Magazine verkozen werd tot beste ijs van de VS. De man vond dat scholen best wat meer konden gaan werken zoals bedrijven en dat leraren veel te veel beschermd werden. Na het betoog van Vollmer voor een auditorium vol met leraren, vraagt een lerares of zijn bedrijf lekker ijs maakt. "Het beste ijs van de VS!", roept hij. De lerares vraagt of het met goede ingrediënten gemaakt wordt. "Alleen het allerbeste", antwoordt Vollmer. Daarop vraagt de lerares wat hij doet als er een minder kwalitatieve lading bosbessen arriveert. "Die wordt terug gezonden", antwoordt onze CEO. Waarop de lerares zegt: je kan in het onderwijs geen 'lading' terugsturen. Je neemt alles aan: de slimme en de ijverige, maar ook de minder intelligente, ook de kinderen die van thuis uit weinig sociaal kapitaal meegekregen hebben. Scholen weigeren niemand, ook niet leerlingen met een andere thuistaal, aandachtsstoornissen of een beperking. Daarom kan je een school niet als een bedrijf besturen: je hebt geen controle over de 'ingrediënten': de leerlingen. En zelfs met de beste procescontrole kan je geen resultaten garanderen. Een school is onderhevig aan het politiek klimaat en de hervormingen - of het gebrek eraan - en bevindt zich in een maatschappelijke context waarbij iedereen belanghebbende is. Iedereen heeft wel een mening over onderwijs en acht zichzelf gekwalificeerd. Terwijl de meeste mensen geen mening hebben over het beste productieproces van pakweg ... bosbessenijs.

(Uit "The blackboard and the bottom line. Why schools can't be businesses" van Larry Cuban, 2004, www.jamievollmer.com/blueberries.html).

Doordenkers

Een school is geen bedrijf en toch is er die sluipende commercialisering van het onderwijs.

- ▶ Welke voorbeelden van deze evolutie merk je zelf?
- ▶ Hoe kunnen we hier als vakbond op reageren?
- ▶ Hoe kunnen we onze leden en het brede publiek bewust maken van de gevaren van (sluipende) privatisering en commercialisering?

De leraar moet zijn eigen professionaliteit opeisen en die zelf kunnen invullen. Dit gebeurt in een context van verantwoordelijkheid en samenwerking.

- ▶ Hoe zie jij die verhouding tussen autonomie en verantwoordelijkheid/samenwerking?
- ▶ Welke aspecten zijn essentieel voor jouw professionaliteit.

Onderwijsbeleid gaat sterk uit van een managementslogica, met nadruk op efficiëntie, doelmatigheid, meetbaarheid. Dat gaat niet goed samen met het prachtig risico van onderwijs. Want onderwijs is een ontmoeting

tussen mensen, geen perfect voorspelbare interactie tussen robots.

- ▶ Op welke manier ervaar jij de opgang van het markt- en management denken op de klasvloer, op school?

De privatisering van onderwijs in de ontwikkelde landen zoals de Verenigde Staten, maar ook in Vlaanderen, gebeurt via testen, assessments, onderwijsprogramma's en lerarenopleidingen, ... Hierdoor word je als leraar herleid tot een zuivere uitvoerder.

- ▶ Merk jij dit in jouw klaspraktijk?

In onderwijs is het respect voor jou als leraar vaak ver te zoeken. Je moet gecontroleerd worden, je "resultaten" moeten gemonitord worden en liefst zou men je voorschrijven hoe je juist moet les geven, al zegt men tegelijkertijd dat je als leraar je autonomie moet gebruiken. We moeten het eigenaarschap over het beroep terug opeisen.

- ▶ Hoe kunnen we dat doen?